

SWAHILI A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
SOUAHÉLI A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
SUAHILI A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 14 May 2007 (morning)
Lundi 14 mai 2007 (matin)
Lunes 14 de mayo de 2007 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.

Toa maoni yako juu ya **moja** ya tungo zifwatazo.

1. (a)

“Unasema nini?” Alikuwa juu baba huku midomo yake ikianza kumchezacheza. Ilikuwa dhahiri kuwa hasira zake za mkizi zimeanza kumtwa. Tabia hii ya baba ilishanifanya mara kadha nifikirie kuwa alikuwa na udhaifu fulani ambao uliguswa na kuadhiriwa kwa haraka ingawa ni sifa ambayo ilivyoelekea walikuwa nayo watu wengi na hasa wanaume. Hii ilikuwa nafasi nzuri ya kumtolea dukuduku langu lakini nilikuwa na hadhari kubwa nisionyeshe hasira yoyote.

“Kumfukuza Roselyn hakusuluhishi lolote vile sio njia ya kuondolea aibu,” nilisema.

“Kwa nini?” Aliuliza mama ambaye katika mazingira kama haya atapenda kuitohoa na kupoza hali inayotishia kuharibika. Baba alimtupia jicho kali tu kama aliyemwingilia bila ya idhini.

“Kama kuna makosa yoyote yamo katika malezi mliyotupa. Mmekazania tuyafuate mafundisho ya Biblia bila ya kutuelekeza katika maisha halisi ya ulimwengu huu,” Nilisema.

“Je, mwanangu huko ni kusema mafundisho ya Biblia ni mabaya?” Alishangaa mama kwa mdemko.

“Sio mabaya lakini kuna mambo mengine na ndio maana Roselyn akatumbukia katika mtego huu,” nilieleza.

15 “Mbona wewe hukufukuzwa?” Alifoka baba.

“Labda hio ni bahati tu. Isitoshe, lazima mwelewe kuwa huu ni wakati tofauti. Pana umuhimu wa kutuelewa na wakati wetu huu,” nilieleza.

“Siwezi kukubali kuvunjiwa adabu na mtoto wangu kisha mtoto huyo awe wa kike,” alifoka baba.

20 Hayo ni mawazo mabaya baba. Isitoshe, watoto wote ni sawa. Jamii yetu imekuwa ikimdharau mwanamke kwa sababu ya kutojijua. Imebakia mtumwa wa mawazo ya kizamani. Lazima watu waelewe sasa mambo yamebadilika sio kama zamani na wakati wa kupokea maagizo bila kudadisi umepita pia,” nilijibu.

25 “Hivyo ndivyo mnavyofundishwa chuoni?” Alishangaa baba kwa sauti kubwa midomo yake sasa imeanza kumcheza waziwazi.

Sikutaka kuonyesha hofu ama uoga kwa kuwa nilijua kuwa kwa kufanya hivyo ningempa nafasi ya kuifanya hasira yake ipate upenyu wa kutokea. Lakini wakati huo huo sikutaka kuonyesha utovu wa adabu mbele za Jacqueline na Redemta.

30 Huu ni ukweli. Binadamu hutaka uhuru na yeyote ambaye anakulia katika mazingira ya mfungwa huchochewa wazi na mazingira hayo hayo kuasi. Penye uhuru hapawi na uasi,” nilisema.

“Hivi unakihalalisha kitendo cha Roselyn?” Aliniuliza mama.

35 Mimi sihalalishi lolote lakini nasema pana umuhimu wa kuelewa wakati tulio nao; maelekezo ya polepole ndio muhimu sio ukali,” nilisema kisha nikauliza “mbona nyinyi mlitulisitizia umuhimu wa kuikumbuka nguvu ya sala wakati wa shinda?”

“Ni muhimu!” Alirudisha baba.

“Mbona mlimfukuza Roselyn; hiyo nguvu ya sala mlisahau nyie?” Nilishangaa.

Baba aliinuka juu kama morani wa kimasai na kunitupia jicho kali na kufoka.

“mimi sijawahi kutolewa maneno na mwanamke na tena awe mwanagu!”

40 Jacqueline na redemta waliinuka na kuelekea chumbani haikosi walishuku na kutuhumu jambo. Mama aliendelea kukaa tu ila alimwangelia baba kwa macho ya huruma. Mimi nilikuwa bado tayari kupambana naye; sikuwa tayari kuyumbishwa na maneno yake. Lazima uamuzi wangu wa kusimama titsi na kujikaza ulimfanya afikirie na kulitafakari alilokuwa akiwazia na kusimama palepale.

45 “baba mimi sikutolei maneno lakini lazima nikueleze ukweli. Huu ni wakati tofauti na lazima tuende na wakati. Haifai kuacha imani ikatutia upofu,” nilieleza.

“Funga hilo domo lako,” alirindima baba. Mama alinitazama kwa macho ya kunishawishi niache kujibizana na baba.

50 “Baba naona hata mimi utanifukuza pia. lakini lazima niseme kuwa dini haipasi kuwafanya watu wakose mapenzi kwa wana wao. Mtu hawezi kumtupa mwanawe kwa sababu ya imani tu; mwanzo hata siku hizi watu hawana imani kubwa na hiyo dini,” nilimalizia.

Baba alinitazama kisha akashusha pumzi ndefu. Alirudi na kuketi kwenye kochi alilokalia mwanzo na akajitwea kizembe kochini kama kifaurongo kilichoguswa.

“imani inayovunja mji haitufai,” niliongezea.

55 “Achana na maneno hayo Susan,” alinishauri mama kwa sauti ya kushawishi.

“mwache bintiyo aongee atakavyo,” alisema baba mwenyewe kalegea kama mgonjwa wa kifafa. Aliyatuliza macho yake ukutani kwa muda mrefu. Nilihisi kuwa alikuwa akiyacheua maneno yangu. Baada ya kipindi kirefu alisema.

“Kesho nenda kwa Nikodemus ukamwambie dadako arudi nyumbani”

60 Baada ya maneno hayo aliinuka na kuelekea chumbani.

K. W. Wamitila, *Nguvu za sala* (1999)

1. (b)

Uvundo

Nenda mjini hata kijijini
Ingia zahatini ama hospitalini
Ndwele yako mwilini, hupati afuweni
Kisa? “Mkono mtupu ...”

5 Nenda maofisini, ingia hata mahakamani
Uwe mashitakani ama tuseme umo malamikoni
Maneno ya kilingeni, utafikiri punguani
Kisa? “Dua la mnyonge ...”

10 Nenda kizimbani usimame hukumuni
Kijitoa “hatiani”, katu huwezi asilani
Ukibaki ujingani, usizunguke mbuyuni
Kisa, “Mti hauendi ...”

15 Nenda maofisi, ukatafute makarani
Kwamba u taabani huduma waitamani
Neno moja abadani, hutapa la maani
Kisa, “Mtaka cha mvunguni ...”

20 Nenda ukumbini, mahojiano kazini
Maswali yote wabaini, majibu yote kughani
Umefaulu yakini, bali kazi wakuhini
Kisa, “Damu nzito ...”

Nenda barabarani, kwamba u safarini
Hata uwe matembezini, hapo kwenu jirani
Watukutia mbaroni, nia mbovu wakudhani
Kisa, “Kuku wa maskini ...”

25 Nenda hapo mtaani, kuzurura madukani
Mara hapo kundini, chokora kanyakua jani
Watamponda kichwani, kumtia mautini
Kisa, “Aso na bahati...”

30 Nenda makutanoni, wakutanapo Fulani
Iwe ni karamuni, wakaapo mezani
Mijizi na mihuni, itawekwa namba wani
Kisa, “Ni nusu ya shari ...”

Nenda matembezeni, uingie mahabani
Mapenzi ya moyoni, yakuzonge akilini
35 Iwapo hamna kibindoni, hudhaminiwi asilani
Kisa, “Bunduki bila risasi ...”

Nenda kote nchini, tembea bara na pwani
Maovu wayatamani, wema autambua nani?
Ni kauli ya duniani, ametuonya manani
40 Fisadi hawezekani, huvunda bila ubani.

Kitula King’ei, “*Miale ya Uzalendo*” (1999)
